

CONGRESUL AUTORITĂȚILOR LOCALE DIN MOLDOVA
str. Columna 106 A, Chișinău, Republica Moldova (secretariat)
tel: 22-35-09, Fax: 22-35-29, mob. 079588547, info@calm.md, www.calm.md

Nr. 439 din 30 decembrie 2024

Minsiterul Culturii al Republicii
Moldova
cancelaria@mc.gov.md
Ministerul Justiției
secretariat@justice.gov.md
Centrul Național Anticorupție
secretariat@cna.gov.md
Cancelaria de Stat
cancelaria@gov.md

AVIZ

*repetat la proiectul Hotărârii Guvernului cu privire la organizarea și funcționarea
Consiliului Național al Monumentelor Istorice
(număr unic 1000/MC/2024)*

Congresul Autorităților Locale din Moldova (CALM) a examinat notificarea Ministerului Culturii nr. 05/2-09-3831 din 19.12.2024 privind promovarea proiectului de hotărâre Hotărârii Guvernului cu privire la organizarea și funcționarea Consiliului Național al Monumentelor Istorice (număr unic 1000/MC/2024), [în continuare – proiectul].

CALM a analizat prevederile proiectului prin prisma respectării principiilor de organizare, funcționare și a intereselor autorităților administrației publice locale (APL), corelate cu interesele cetățeanului.

În atenția autorului proiectului și a autorităților abilitate cu expertizarea juridică și anticorupție, **CALM reiterează accentele privind riscurile sporite de influență necorespunzătoare** a ministrului culturii, în particular, și a sferei politice (potențiala imixtiune a politicului), în general, asupra activității Consiliului Național al Monumentelor Istorice (în continuare – Consiliul), în condițiile unor **prerogative excesive ale Ministerului Culturii, care practic, diminuează sau chiar anihilează principiile de imparțialitate și de independență declarate** (5.3 *imparțialitate - membrii Consiliului își expun opiniile și votează deciziile Consiliului în baza examinării obiective a documentației*; 5.4 *independență - membrii Consiliului își expun opiniile și votează deciziile Consiliului independent*).

Exemplificăm potențialele riscuri menționate prin următoarele aspecte și prevederi relevante ale proiectului:

1. Cerințele obligatorii față de ingineri și arhitecți în calitate de membri ai Consiliului se vor aprecia conform Regulamentului aprobat prin ordinul ministrului culturii, care poate fi lejer modificat, contrar principiilor stabilității și predictibilității normelor juridice și a rigorilor Legii nr. 100/2017 cu privire la actele normative, inclusiv privind avizarea și consultarea publică. Considerăm că **cerințele față de membrii Consiliului necesită a fi expuse plenar în proiectul în cauză.**

2. Conducerea Consiliului este realizată de către Președinte și Vicepreședinte care sunt aleși de ministrul culturii, dar nu de către membrii Consiliului, ceea ce știrbește din calitatea Consiliului de „autoritate științifico-metodică în domeniul protejării monumentelor” (pct. 2 din proiect). Considerăm

că **membrii Consiliului trebuie să aleagă Președintele și Vicepreședintele Consiliului potrivit principiilor democratice** (să nu fie numiți de ministrul culturii).

3. Componenta nominală a Consiliului este puternic influențată de către ministrul culturii, prin numirea membrilor - directă sau prin reprezentanți ai instituțiilor subordonate Ministerului Culturii, inclusiv desemnarea unor membri fără concurs (7. *Consiliul este format din 17 membri, dintre care:* 7.1. - 3 reprezentanți ai Ministerului Culturii; 7.3. - 1 specialist în domeniul protejării patrimoniului cultural construit, cu notorietate pe plan internațional, invitat de către Ministerul Culturii din afara Republicii Moldova; 7.6. - 1 specialist - arheolog din cadrul Agenției Naționale Arheologice (Agenția este o instituție publică, subordonată Ministerului Culturii); 11. *Reprezentanții de la punctul 7.1. și punctele 7.3. - 7,6. se desemnează prin ordinul ministrului culturii, fără concurs; 12. Specialiștii de la punctul 7.2. și punctele 7.7. și 7.8, se selectează în bază de concurs, organizat de către Ministerul Culturii*). Considerăm că **doar un număr minoritar de membri ai Consiliului trebuie să fie delegați din oficiu de către instituțiile de stat relevante, iar majoritatea membrilor trebuie selectați prin concurs public, care să fie organizat de către o altă instituție decât Ministerul Culturii.**

4. Asigurarea Secretariatului de către o instituție subordonată Ministerului Culturii (Agenția de Inspectare a Monumentelor, pct. 21), dar în special, prerogativa Secretariatului de a „filtra” materialele care potențial ar putea fi examinate de către Consiliu (printr-o apreciere cu largă discreție oferită de proiect, pct. 56). Considerăm că **prerogativa Secretariatului de a „restitui” materialele ce urmează a fi examinate de către Consiliu necesită a fi redusă strict la componente formale (prezența sau lipsa actelor necesare pentru examinare), fără alte „aprecieri”.**

5. Prerogativa ministrului culturii de a înceta mandatele de membri ai Consiliului pentru opțiunile acestora (de a susține prin vot sau a respinge materialele examinate) exprimate la deliberarea în Consiliu, de a înlocui membrii sau de a iniția anchete de serviciu acestora (38. *Mandatul de membru al Consiliului încetează din următoarele situații: 38.13. neaprobarea de către ministrul culturii de cel puțin 2 ori consecutive a deciziei votate; 39. în cazul în care unul dintre membrii Consiliului pierde această calitate, în locul acestuia va fi numit un nou membru prin ordin al ministrului culturii, pentru perioada rămasă din respectivul mandat; 40. Mandatul de membru al Consiliului se suspendă în următoarele situații: 40.3. intentarea anchetei disciplinare de către Ministerul Culturii*).

Considerăm că **prerogativele ministrului culturii influențează direct conduita membrilor Consiliului în raport cu poziția pro sau contra a ministrului (care în general, poate fi o persoană care nu este specialist în domeniul protecției monumentelor sau poate avea o poziție strict politică sau personală eronată asupra materialului examinat în Consiliu), respectiv aceste prerogative necesită a fi reexamineate.** Prerogativa care oferă **poziției ministrului culturii putere superioară față de majoritatea (50%+1) din 17 membri ai Consiliului, care sunt experți în domeniu, anihilează în sine sensul creării și activității Consiliului.**

6. Proiectul nu prevede modul de convocare a ședințelor Consiliului, lăsându-se să se înțeleagă că este la discreția ministrului culturii (92. *Consiliul este convocat în ședințe ordinare, de regulă, cel mult o dată în două săptămâni în cazul depunerii pentru avizare cel puțin a 10 seturi de documentații, însă nu mai rar de o dată în lună*). Considerăm că **ședințele Consiliului necesită a fi convocate de către Președinte, la propunerea Secretariatului.**

7. Valabilitatea actelor emise de către Consiliu (autoritate științifico-metodică în domeniul protejării monumentelor) depinde plenar de viziunea ministrului culturii (115. *Avizul și extrasul informativ devin valabile doar după aprobarea acestora de către ministrul culturii; 122. Ministrul culturii poate anula avizul sau extrasul informativ dacă în rezultatul unei anchete de serviciu s-a constatat că...*). Considerăm că **actele emise de către Consiliu (viziunea experților în domeniul protecției monumentelor) trebuie luate în considerație așa cum sunt examinate și votate în urma**

deliberării. Sancționarea de către ministrul culturii a „valabilității” actelor emise de către Consiliu necesită a fi exclusă, inclusiv „retragerea” sau „revocarea” ulterioară. Considerăm că ministrul culturii necesită să sesizeze instanța de judecată sau, după caz, organele de drept, în cazurile în care se depistează informații false sau pe care le consideră „contradictorii” și care au influențat considerabil actele emise de către Consiliu, sau poate solicita reexaminarea acestora în ședința Consiliului, pe aceste temeuri.

CALM solicită autorului proiectului și autorităților abilitate cu expertizarea, aprecierea obiecțiilor și observațiilor menționate și valorificarea corespunzătoare la promovarea proiectului.

Cu respect,

Viorel FURDUI
Director Executiv al CALM

Ex.: Igor Cristal, expert CALM
igor.cristal@calm.md